

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. I. Quodnam sit objectum formale motivum & terminativum divinæ
voluntatis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

DISPUTATIO II.

De objecto voluntatis Dei.

Supposita existentia voluntatis divinæ, & cognitâ ejus naturâ, considerandum est ejus objectum, tam materiale, quam formale; tam motivum, quam terminativum, ex cujus notitia, natura & quidditas divinæ voluntatis amplius manifestabitur.

ARTICULUS PRIMUS.

Quodnam sit objectum formale motivum & terminativum divinæ voluntatis?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententia.

Pro intelligentia, & resolutione hujus difficultatis, Advertendum est, duplex solere assignari objectum formale & specificativum; unum motivum, & aliud terminativum. Illud est quod movet potentiam ad sui cognitionem; istud verò quod illius habitudinem terminat: verbi gratiâ in sententia illorum qui docent ens rationis pertinere ad objectum specificativum nostri intellectus, vel Metaphysicæ, ens reale est objectum adequatè motivum nostri intellectus, vel Metaphysicæ; quia illud solum potest movere intellectum ad sui cognitionem, per speciem sui representativam: objectum verò terminativum, est ens ut sic, ut abstrahit ab ente reali & rationis: quia ad utrumque potest ferri & terminari intellectus, vel Metaphysica. Querimus ergo, quodnam sit objectum formale, tam motivum, quam terminativum divinæ voluntatis? In cujus difficultatis resolutione, licet sit magna sententiarum varietas, omnes tamen ad tres præcipuas reduci posse existimo.

Prima est assertio bonum in communi, ut abstrahit à bonitate divina & creata, esse objectum formale adequatum divinæ voluntatis, ac proinde bonitatem creatam ingredi objectum formale divinæ voluntatis, est inadæquatè. Ita Aureolus, Durandus, & Suárez, citati hic à Salmanticensibus.

Secunda docet objectum motivum divinæ voluntatis esse solam bonitatem incretam, terminativum verò à creata & increta bonitate præscindere, & utrique esse commune. Hanc tenent Recentiores quidam, quos sine nomine referunt Salmanticenses loco citato.

Tertia verò sententia quæ est communis in Schola D. Thomæ, defendit objectum formale primum, tam motivum, quam terminativum divinæ voluntatis, esse solam bonitatem incretam; bonitatem autem creatam, objectum duntaxat materiale, & secundarium.

§. II.

Vera sententia duplici conclusione statuitur:

Dico primò: Objectum formale motivum divinæ voluntatis, est sola bonitas divina & increta.

A Probatum primò ex D. Thoma hic art. 2. ubi cum secundo loco sibi objecisset, Volitum movet volentem, sicut appetibile appetitum: si igitur Deus velit aliquid aliud à se, movebitur eius voluntas ab aliquo alio, quod est impossibile: Respondet. Ad secundum dicendum, quod in his, quæ volumus propter finem, tota ratio movendi est finis, & hoc est quod movet voluntatem: unde cum Deus alia à se non velit nisi propter finem, qui est sua bonitas, non sequitur quod aliquid aliud moveat voluntatem eius, nisi bonitas sua. Quibus verbis S. Doctor, & docuit, & probavit nostram conclusionem. Objectum enim motivum voluntatis est finis, quia medium ut medium, solum est volitum ut conducit ad finem: Sed sola bonitas increta est finis voluntatis divinæ, juxta illud Proverbiorum 16. Omnia propter semetipsum operatus est Dominus: Ergo illa sola est objectum motivum voluntatis divinæ.

Secundò probatur conclusio. Voluntas specificatur ab objecto formali motivo: Sed divina voluntas specificari non potest à bonitate creata: Ergo nec ab illa moveri. Major constat, Minor verò probatur. Specificari à aliquo, est ab illo pendere, cum specificatio genus dependentia sit, & specificativum habeat rationem causæ formalis, saltem extrinsecæ, respectu rei specificatæ: At divina voluntas non potest à bonitate creata pendere: Ergo nec ab illa specificari.

Tertio probatur: Voluntas divina se habet ad suum objectum, sicut intellectus ad suum: Sed sola veritas increta est objectum motivum divini intellectus, ut in Tractatu de attributis ostendimus: Ergo & sola bonitas increta est objectum motivum divinæ voluntatis.

Quartò, illud per se primò movet divinam voluntatem, quod per se primò à divino intellectu apprehenditur; objectum enim motivum voluntatis, est bonum apprehensum, ut docent Philosophi: Sed sola bonitas divina & increta, per se primò apprehenditur ab intellectu divino: Ergo illa sola per se primò movet divinam voluntatem.

D Quintò, Sola divina bonitas est primum volubile, utpote prima bonitas, & primum ens: Ergo illa sola est objectum per se primò motivum divinæ volitionis. Consequentia patet: objectum enim per se primò motivum volitionis divinæ, non potest non esse illud quod est simpliciter primum volubile.

Sextò, Amor Dei erga creaturas non est affectivus, sed effectivus: Ergo non allicitur, nec movetur à bonitate creata. Consequentia patet, amor enim effectivus non allicitur, nec movetur à bonitate objecti, quia eam in illo non supponit, sed ponit. Antecedens verò docetur frequenter à SS. Patribus, præsertim à D. Bernardo in Soliloquiis num. 12. ubi exponens discrimen inter amorem Dei erga nos, & nostri ad Deum. Nos affectu (inquit) tu effectum unum nos tu efficiens. Et cap. 4. de amore divino, Non afficitur à nobis, vel ad nos, cum nos amas: nos à te, & in te & ad te afficimur, cum amamus te: Et D. Thomas quæst. sequenti art. 2. dicit quod amor Dei est infundens, & creans bonitatem in rebus.

Ratio etiam id suadet, nam amor affectionis transformat amantem in amatum, & illi quodammodo subjicit: amor autem effectivus transformat amatum in amantem, & illi sua bona commu-

communicat: Sed repugnat Deum sic transformari in creaturam: Ergo & illam amore affectionis diligere.

Denique suadetur conclusio ex Tractatu de charitate. Si obiectum formale motivum divinæ voluntatis esset bonum ut sic, ut abstrahens à creato & increato, etiam obiectum formale motivum charitatis, esset bonitas ut sic, ut abstrahens à Deo & creaturis: Sed hoc repugnat: Ergo & illud. Sequela Majoris est evidens, charitas enim est participatio divinæ volitionis & amoris, ac prout habet idem obiectum formale motivum ac illa. Minor verò communiter docetur à Theologis in Tractatu de charitate, & evidenti ratione probatur. Si enim obiectum formale motivum charitatis esset bonum creatum, vel bonum ut sic abstrahens à creato & increato, illa non esset virtus Theologica: nam per hoc distinguuntur virtutes Theologicae à moralibus infusis & acquisitis, quòd primæ respiciunt immediatè Deum tanquam obiectum formale & specificatum, secundæ verò versantur circa obiectum creatum.

Dico secundo: obiectum formale terminativum divinæ voluntatis, esse solam bonitatem divinam & increatam, non autem bonum in communi, ut abstrahit à creato & increato.

Hæc conclusio iisdem rationibus patet ac præcedens, & potest insuper suaderi. Primò, quia illud est obiectum formale terminativum alicujus potentie, quòd per se primò ab illa attingitur, cætera verò ratione illius: Sed sola divina bonitas, eum sit primum bonum & primum volibile, ac per se primò representetur à divina essentia, ut habet rationem speciei & forme intelligibilis; per se primo attingitur à voluntate Dei, per actum amoris & dilectionis, cætera vero bona creata, & participata, attinguntur ratione illius: Ergo illa sola est obiectum formale terminativum divinæ voluntatis.

Probatur secundo conclusio: Obiectum formale terminativum alicujus potentie, debet habere perfectam cum ea proportionem & commensurationem in ratione objecti: Sed bonum ut sic, ut abstrahens à creato & increato, non habet perfectam cum divina voluntate proportionem & commensurationem: Ergo non est obiectum formale terminativum divinæ voluntatis. Major constat, Minor probatur. Bonum ut sic, ut abstrahit à creato & increato, est potentiale, & continet solum in potentia & in confuso, omnem rationem entitatis & bonitatis; voluntas autem divina est actus purissimus, & omnis potentialitatis expertus: Ergo bonum ut sic, ut abstrahens à creato & increato, non habet perfectam cum divina voluntate commensurationem; bene autem bonitas increata, cum illa sit actus purissimus, & perfectissimo ac actualissimo modo contineat omnem bonitatem creatam & participatam.

Tertiò suadetur conclusio: Si divina bonitas non haberet vim sufficientem ad adequatè terminandam voluntatem divinam, esset imperfecta in ratione objecti terminativi; non haberet enim tantam extensionem & attingibilitatem passivam ad terminandum, quantam divina voluntas habet activitatem ad volendum & amandum: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud.

Dico tertiò: Creaturæ sicut obiectum terminativum materiale & secundarium voluntatis divinæ.

A Hæc conclusio patet ex dictis, cum enim creaturæ attingantur & amentur à divina voluntate, habent aliquam rationem objecti respectu illius: Sed non habent rationem objecti formalis, neque in movendo, neque in terminando, ut jam ostendimus: Ergo habent rationem objecti terminativi materialis & secundarii. Unde sicut ab habitu charitatis attingitur Deus, & proximus; Deus quidem tanquam terminus formalis, & tanquam ratio attingendi proximum; proximus verò ut obiectum materiale & secundarium: ita de creaturis, respectu amoris divini, cujus charitas est participatio, dicendum est; quòd scilicet solum ut obiecta materialia & secundaria attingantur, ratione nimirum bonitatis divinæ quam participant, vel representant.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Objicies primò contra primam conclusionem. S Augustinus 11. de Civitate, cap. 21. circa illa verba, *Dixit Deus, fiat lux, & facta est lux*, sic ait, *Si querimus quis fecerit, Deus est, si per quid fecerit, Dixit fiat & facta est, si quare fecerit? quia bona est.* Ex quibus verbis hoc potest formari argumentum. Quando Augustinus dixit, quòd Deus fecit lucem, quia bona est; *ly quia* aliquam causalitatem importat: Sed non potest aliud genus causalitatis importare, quàm allicientis & moventis: Ergo ex mente Augustini, bonitas creata allicit & movet voluntatem divinam, & consequenter obiectum formale motivum divinæ voluntatis, non est sola bonitas increata, sed etiam creata, vel abstrahens ab utraque.

Respondeo primò, negando Majorem, nam *ly quia*, in sensu Augustini, nullum genus causalitatis importat, sed conditionem tantum requisitam ut lux à Deo fieri possit. Cum enim Deus non sit author mali, ut aliquid fiat à Deo, bonitas necessariò requiritur. Vel aliter explicari potest propositio Augustini, Deum nempe fecisse lucem, quia bonam: id est quia utilem ad quam ordinat omnia: non ita quòd bonitas universi, vel rationalis creaturæ, sit finis amoris Dei, vel efficientiæ eius activæ, sed duntaxat passivæ, & effectus à Deo facti.

Objicies secundo: In Deo non solum invenitur amor sui, sed etiam virtutes morales, quales sunt justitia & misericordia: At illæ virtutes non possunt in Deo subsistere, si sola bonitas increata sit obiectum formale motivum divinæ voluntatis: Ergo &c. Minor probatur: Obiectum formale motivum illarum virtutum, non est bonum increatum, sed creatum; obiectum enim misericordiæ, est aliena miseria ut sublevanda; obiectum verò justitiæ, est alienum jus ut servandum.

Confirmatur: Divina bonitas specificat amorem quo Deus seipsum diligit: Ergo non potest specificare attributum misericordiæ & justitiæ. Consequentia patet, cum enim illa attributa virtualiter distinguantur ab amore divino, debent habere diversa obiecta specificativa, virtualiter saltem distincta ab obiecto specificativo divini amoris.

Ad objectionem respondeo, concessa Majori, negando Minorem. Ad cujus probationem dicendum est, quòd licet obiectum formale motivum

142

15

16

vum iustitiæ & misericordiæ creatæ, sit miseria aliena, ut sublevanda, & jus alienum servandum; quia ob sui limitationem, non repugnat illis specificari, & moveri à bonitate & honestate creatæ, respectu tamen misericordiæ & iustitiæ divinæ non ita se res habet, cum repugnet illa attributa specificari & moveri à bonitate creatæ; sed misericordia divina movetur à divina bonitate, prout est ratio miserendi, & iustitia ab eadem bonitate, prout est Deo ratio præmiandi; quod præstat divina bonitas, prout continet eminenter honestates objectivas misericordiæ & iustitiæ creatæ.

17. Ad confirmationem dicendum bonitatem divinam absolute sumptam, & ut Deo convenientem, movere & specificare dilectionem Dei, respectivè verò consideratam, & prout est ratio remunerandi, & subveniendi alienæ miseriæ, specificare attributum iustitiæ, & misericordiæ: quæ diversitas sufficit, ut specificativa horum attributorum, virtualiter differant à specificativo divini amoris.

18. Objicies tertio: Merita movent voluntatem præmiantis, eam inclinando adtribuendum præmium: Ergo merita nostra apud Deum movent ejus voluntatem, eamque inclinant ad præmiandum, & consequenter objectum motivum divinæ voluntatis, non est sola bonitas increata, sed etiam honestas, & bonitas moralis quæ in actibus nostris meritoris invenitur.

Respondeo concessio Antecedente, distinguendo Consequens. Ergo merita nostra movent Dei voluntatem, ut in seipsis considerata, nego: ut in divina bonitate contenta, concedo.

19. Dices, Merita ut in Dei bonitate contenta non habent rationem meriti, cum divina bonitas meritum esse non possit: Ergo si solum movent ut in Dei bonitate contenta, non movent divinam voluntatem ut merita, & consequenter non salvatur honestas iustitiæ in divina voluntate.

Respondeo distinguendo Antecedens, ut in Dei bonitate contenta formaliter, concedo: eminenter; nego. Et sub eadem distinctione, distinguo Consequens. & nego Consequentiam. Etenim ut in divina voluntate honestas iustitiæ salvetur, sufficit illam moveri à bonitate divina, ut eminenter merita nostra continentur, cum ex hac sola motione sufficienter distinguatur à quavis alia virtute.

20. Dices rursus: Sicut merita movent Dei voluntatem ut præmiat, ita demerita illa movent ut puniat: Atqui demerita non movent ut in Dei bonitate contenta; sed ut in seipsis inspecta: Ergo idem est dicendum de meritis. Probatur Minor: Demerita, utpote moraliter mala, nec formaliter, nec eminenter continentur in divina bonitate: Ergo non possunt movere divinam voluntatem, ut in Dei bonitate contenta.

Respondeo concessio Majori, negando Minorem. Ad probationem dicatur dupliciter posse considerari demerita: uno modo entitativè, alio modo secundum honestatem objectivam, sub qua iustitiam punitivam specificant. Primo modo inspecta, sunt mala, & per consequens non contenta in divina bonitate. Secundo autem modo sumpta, non sunt mala, sed bona objectivè. Nam sicut Deus, entitativè suprema bonitas est, prout autem terminat odium, objectivè malus est. Ita demerita, licet entitativè sint mala, prout tamen iustitiam punitivam specificant, objectivè bona sunt; ac per consequens sic sumpta possunt in di-

vina bonitate eminenter contineri, & possunt sic contenta Deum ad puniendum movere.

Objicies quarto: Si Deus in amore creaturarum rationalium, haberet pro fine & objecto motivo suam bonitatem, illas non amaret amore amicitia, sed concupiscentiæ: Consequens est falsum, & contra D. Thomam 2. 2. quæst. 27. art. 1. Ergo &c. Sequela Majoris probatur: Si Deus in amore creaturarum rationalium haberet pro fine & objecto motivo suam bonitatem, amaret illas propter seipsum: Sed amare aliquid propter se, est illud amare amore concupiscentiæ. Ergo Deus creaturas rationales non amaret amore amicitia, sed concupiscentiæ.

Respondeo negando sequelam Majoris, ad cuius probationem, distinguo Majorem. Amaret creaturas rationales propter seipsum, id est propter commodum & utilitatem suam, nego. Propter seipsum, id est propter suam bonitatem, quæ in nobis bona causat, & ordinat nos in seipsum tanquam in ultimum finem, concedo. Similiter distinguo Minorem, distinctione Majoris, & nego Consequentiam. Ut enim creaturas rationales terminent amicitiam Dei, non requiritur quod amentur propter se tanquam propter ultimum finem, aliàs omnis amicitia circa homines esset moraliter defectuosa, quia constitueret ultimum finem in creatura. Sufficit ergo ad amicitiam, quod amicus velit bonum amico propter seipsum, eo modo quo ille est capax, & secundum regulas honestatis & concordantiæ; & quia creatura non est capax quod sit finis Dei, neque perfectio illius, sed potius eius perfectio consistit in ordinari ad ipsummet Deum tanquam in ultimum finem, & ab illo perfici; hinc est quod salvatur perfecta amicitia Dei erga homines, licet Deus amet illos propter se tanquam propter ultimum finem; quia cum maximum bonum nostrum sit ordinari in Deum tanquam in ultimum finem, amando nos in ordine ad seipsum, amat nos propter bonum nostrum.

Objicies quinto: Si ob aliquam rationem bonitas divina esset objectum formale motivum divinæ voluntatis, & non creaturæ, esset quia bonitas divina habet rationem finis, creaturæ verò sunt media ad eam ordinata: Sed falsum est quod creaturæ habeant rationem medii in ordine ad bonitatem divinam: Ergo hæc ratio falsum supponit Maior constat ex supra dictis, Minor probatur. Eatenus aliquid habet rationem medii, quatenus conducit ad finis affectionem: Sed creaturæ non conducunt ad affectionem bonitatis increatæ, cum illa non dependeat à creaturis: Ergo non habent rationem medii in ordine ad illam.

Respondeo concessio Majori, negando Minorem, ad cuius probationem dicendum est, in mediis duplicem respectum ad finem reperiri: nempe dependentiæ à fine in ordine intentionis, quatenus in illo ordine amantur ratione finis; & conducentiæ ad finem, & causalitatis ejus, seu influxus in ipsum, in ordine executionis. Creaturæ ergo respectu Dei non sunt media sub utraque ratione, aliàs Deus finis in dependens non esset, sed tantum sub prima, quatenus diliguntur ratione bonitatis divinæ, ut participanda à creaturis: quia tamen divina bonitas est omnino à creaturis independens, creaturæ non habent respectu illius habitudinem conducentiæ, aut habitudinem causæ.

§. IV.

Alia argumenta solvuntur.

Contra secundam conclusionem, in qua statuitur, obiectum formale terminativum divinæ voluntatis esse etiam bonitatem divinam & increatam, non verò bonum ut sic, ut abstrahens à creatura & increato arguitur primo. Obiectum aliquod terminativum alicuius potentie, continere debet omnia objecta particularia quæ possunt ab illa attingi, & de illis prædicari, ut patet institutione facta in omnibus potentiis, & habitibus. Sed divina bonitas non habet illas conditiones, illam enim non continet creaturas, ad quas divina voluntas se extendit, nec de illis prædicatur, bene autem ratio boni ut sic, ut abstrahens à creatura & increato: Ergo hæc, & non illa, est obiectum aliquod terminativum voluntatis divinæ. Ad id potest, quod ratio boni ut sic, est prior bonitate divinæ & increata, utpote magis abstracta & universalis.

Respondeo distinguendo Majorem, debet continere omnia objecta particularia, continentia formalia, aut eminentia: concedo Majorem: continentia determinate formali, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Bonitas divina non continet bonitatem creatam, continentia formali, & eminentia causalium, & eminentia, nego. Cum enim sit prima causa, & prima mensura totius bonitatis creatæ & participatæ à rebus, eminentissimo & actualissimo modo continet omnem bonum creatum ad quod divina voluntas se extendit.

Ad illud quod subiungitur, nempe quod obiectum formale debet prædicari de omnibus objectis materialibus, etiam distinguendum est, debet prædicari, vel in recto, vel in obliquo, concedo: in recto semper, nego. Ut constat in Theologia, cuius obiectum formale adæquatum est Deus sub ratione Deitatis, qui tamen non prædicatur in recto, sed tantum in obliquo, de Angelis & hominibus, aliisque objectis materialibus ab ipsa consideratis.

Ad aliud quod additur, licendum est, quod ratio boni ut sic non est prior bonitate divinæ, prioritate perfectionis, sed tantum prioritate prædicationis. Quando enim præcipuum analogatum continet perfectionem omnium aliorum, ratio communis non est perfectior illo, ut patet in sano cuius ratio communis non est prior, nisi tantum prædicatione nominis, quia scilicet prædicatur de omnibus analogatis. Ratio autem obiecti voluntatis divinæ, debet esse prima prioritate perfectionis, quia bonum, in quantum perfectum, terminat actum voluntatis, non autem in quantum abstractum.

Arguitur secundo contra eandem conclusionem. Voluntas divina vult & amat creaturas, non solum quatenus sunt in Deo, & pro ut in divina bonitate continentur, sed etiam ut sint in se ipsis; ut enim docet D. Thomas hic art. 3. ad 4. voluntas fertur ad ipsas res ut sunt in seipsis. Ergo creaturæ ratione sui terminant divinam voluntatem, & non solum ratione bonitatis divinæ; & consequenter ratione sui pertinent ad eius obiectum formale terminativum.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam. Licet enim Deus non solum velit & amet suam bonitatem, sed etiam creaturæ.

Tom. I.

Aras secundum ultimas illarum differentias; non tamen amat illas propter seipsas, nec propter creatam bonitatem quam in se habent, sed propter bonitatem increatam quæ ab eis participatur, sicut licet illas cognoscat in seipsis distincte, & in particulari, non tamen immediate, sed mediante essentia divina in qua tanquam in causa, eminentissimo, & perfectissimo modo continentur, ut in Tractatu de scientia Dei fusè declaravimus.

Arguitur tertio: Fides, spes, charitas, sunt participationes cognitionis & amoris divini; & tamen, etsi earum obiectum formale motivum sit divinum, non tamen illarum obiectum formale terminativum. Nam fides v. g. ex motivo divinæ revelationis credit non solum mysterium Trinitatis & Incarnationis, sed etiam carnis Resurrectionem. Et charitas ex motivo divinæ bonitatis, non solum diligit Deum, sed etiam creaturas: Ergo idem de divina cognitione, & volitione dici debet.

Respondeo negando Antecedens, quantum ad secundam partem: nam in virtutibus Theologicis, non solum ratio motiva, seu *sub qua*, sed etiam ratio *qua*, seu terminativa, debet esse divina formaliter; quia ratio *qua* & *sub qua* debent inter se proportionari. Unde obiectum formale terminativum fidei, est Deus sub ratione primi veri, & obiectum formale terminativum charitatis, Deus sub ratione summi boni, non verò aliquid abstrahens à Deo & creaturis. Neque obstat quod fides se extendat ad mysteria creata, & charitas ad dilectionem proximi; quia talia objecta non attingunt nisi in ordine ad Deum & ratione habitudinis, quam dicunt ad illum, & nisi quatenus in eis aliquid divinæ veritatis aut bonitatis relucet.

Arguitur quarto contra ultimam conclusionem. Si creaturæ essent obiectum materiale terminativum divinæ volitionis, sequeretur quod volitio Dei libera, à creaturis dependeret, & quod ex creaturis aliqua perfectio Deo accresceret: Utrumque est falsum, ut patet: Ergo &c. Sequela Majoris, quantum ad primam partem, probatur. Illud dependet ab alio quod sine illo nequit existere. Sed si creaturæ sint obiectum materiale divinæ volitionis, amor Dei liber, absque creaturis dilectis existere non potest: Ergo ab illis dependet. Secunda etiam pars suadetur. Quælibet potentia perficitur per hoc quod se extendat ad objecta particularia, ut patet in scientia, quæ tanto est perfectior, quanto ad plura objecta particularia & materialia se extendit. Ergo si creaturæ sint obiecta materialia & secundaria divinæ volitionis, amor divinus per extensionem ad illas perficietur: & sic ex creaturis aliqua perfectio Deo accrescet.

Respondeo negando sequelam Majoris, quantum ad utramque partem. Ad probationem primam, nego Majorem: quod enim unum non possit existere sine alio, non semper oritur ex dependentia sed quandoque ex sola connexionem, ut constat in relativis, quorum unum sine alio nequit existere; & tamen unum ab alio non dependet, cum sint simul cognitione & natura. Contra etiam in divina omnipotentia, quæ non potest existere sine possibilitate creaturarum, & tamen non dependet ab illis, ac proinde ex eo quod amor liber efficac creaturarum, sub ratione amoris liberi sine creaturis non detur, male colligitur dependentia illius à crea-

CCc

à crea-

Disp. 2.
Art. 3.
§. 2.
27.

28.

29.

30.

à creaturis existentibus, aut futuris. Ad probationem secundæ partis, distinguo Antecedens: quælibet potentia perficitur per extensionem ad objecta particularia; quando in objecto primario non relucet infinita perfectio, concedo: quando relucet, nego: Cum igitur in objecto primario divinæ voluntatis, reluceat summa & infinita perfectio, non potest perfici ex amore creaturarum, & extensione ad objecta materialia & secundaria.

31. Instabis: In objecto specificativo voluntatis creatæ, omnis ratio bonitatis reperitur; ejus enim objectum specificativum est bonum ut sic, quod continet omnem bonitatem creatam & increatam, & tamen hoc non tollit, quin per extensionem ad objecta materialia & secundaria perficiatur: Ergo similiter, etsi in objecto specificante voluntatem divinam, contineatur omnis perfectio, hoc non obstabit, quin ei ex amore creaturarum, aliqua perfectio possit accrescere.

32. Respondeo concedendo Antecedens, & negando Consequentiam, & paritatem. Ratio, discriminis est, quia licet bonum in communi, quod est objectum specificativum voluntatis creatæ, contineat omnem perfectionem suorum particularium objectorum, continet tamen illam solum confuse, & imperfectè, non verò actu, distinctè, & perfectè; & ideo acquirit novam perfectionem ratione sui actus novi, & ex eo quod de novo, expressè, & directè ad particulari objectum terminatur. In divina verò voluntate secus contingit, quia divina bonitas actualissimè & eminentissimè modo continet omnem rationem bonitatis; imò bonitates creatas perfectiori modo continet, quam in ipsis creaturis reperiantur. Unde ex eo quod divina voluntas ad ipsam divinam bonitatem terminetur, habet omnem excogitabilem perfectionem intra lineam voluntatis, & consequenter ex eo quod ad creaturas terminetur, nulla ei accrescit perfectio.

33. Arguitur ultimò contra eandem conclusionem. Creaturæ nõ possunt terminare divinam volitionem: Ergo neque esse ejus objectum materiale terminativum. Consequentia patet, Antecedens probatur. Quod non est bonum, non potest terminare volitionem divinam, sicut quod non est visibile, non potest actum potentie visivæ terminare; & similiter de aliis objectis cujuscumque potentie, vel habitus: Sed creaturæ non sunt bonæ ante volitionem divinam, cum illa sit causa virtus bonitatis & perfectionis in rebus, ut supra retulimus ex D. Thoma: Ergo nequeunt illam terminare.

34. Respondeo negando Antecedens, ad cuius probationem, distinguo Majorem. Quod non est bonum in aliquo priori in quo, non potest terminare divinam volitionem, concedo. Quod non est bonum, solum pro aliquo priori natura & instantis à quo, nego. Similiter distinguo Minorem: creaturæ non sunt bonæ ante divinam volitionem, si ly ante dicat prioritatem instantis à quo, concedo: si dicat prioritatem instantis in quo, nego.

Explicatur: Sicut si potentia visiva esset efficax ad faciendum suum objectum, etsi pro priori à quo non intelligeretur objectum existens ante visionem, quia tamen poneretur in re. in eodem instanti in quo fieret ipsa visio, tanquam terminus ejus, illa tunc esset necitativa intuitiva, quia terminaretur ad rem ut existentem. Ita similiter dicendum est de volitione divina: licet enim illa præ-

A supponatur prioritate à quo ad bonitatem creatam quam causat, hoc tamen non impedit quin ad illam possit terminari; quia ad hoc sufficit, quod talis bonitas ponatur, in rebus, pro eodem signo, & instanti in quo.

Vel secundò respondeo, quod sicut in intellectu distinguitur dictio & contemplatio: dictio tanquam faciens verbum, contemplatio verò intelligens in verbo dicto objectum. Ita in voluntate divina potest distingui, quod sit productiva bonitatis creatæ, & quod sit volitiva illius; & prima ratio præsupponitur ut faciens objectum, secunda verò ut amans objectum jam factum: quia etsi utraque ad voluntatem pertineat, non tamen eodem modo, sicut de dictione & contemplatione respectu intellectus, communiter docent Philosophi in libris de anima.

ARTICULUS II.

An Deum diligat se necessario, non solum quoad specificationem, sed etiam quoad exercitium?

Suppono primò, quod amor alicujus objecti duobus modis potest dici & esse necessarius. Primò quoad specificationem, quando scilicet voluntas est ad illud ita determinata, ut non possit illud odio habere, sed si in illud tendat, debeat in illud ferri per actum prosecutionis seu amoris: qualiter voluntas nostra est determinata ad bonum ut sic, & ad beatitudinem in communi. Alia dicitur necessitas quoad exercitium, quando scilicet voluntas ita est determinata circa aliquod objectum, ut non possit ab illius amore cessare: quo pacto Beati necessitantur in patria, ad Deum semper & continuò diligendum.

Suppono secundò, quod Deus suam bonitatem diligit necessario, saltem quoad specificationem; cum enim in illa nulla ratio mali seu inconvenientis proponi possit ab intellectu divino, si aliquem actum voluntatis eliciat circa illum, debet esse actus amoris & prosecutionis. Solum ergo restat difficultas, utrum etiam eam diligat necessitatè quoad exercitium? & an ratio qua D. Thomas utitur hic art. 3. efficaciter id ostendat?

§. I.

Duplici conclusione utraque difficultas resolvitur.

Dico primò, Deum propriam bonitatem diligere necessitatè, utraque necessitate: id est, & quoad specificationem, & quoad exercitium.

Probatur conclusio, Primò quia Spiritus Sanctus procedit ex amore divinæ bonitatis: Atqui processio Spiritus Sancti non est contingens, sed omnino necessaria; Ergo & amor divinæ bonitatis.

Secundò, Deus necessitatè & essentialiter est beatus: Sed amor bonitatis divinæ ad beatitudinem Dei requiritur: Ergo talis amor est omnino necessarius in Deo.

Tertiò, Omnis perfectio quæ in creaturis reperitur, si imperfectionem in suo conceptu essentialiter non dicat, convenit Deo: aliàs summè perfectus essentialiter non esset. Sed amor bonitatis divinæ in creatura intellectuali invenitur, & in suo conceptu formali nõ dicit imperfectionem: Ergo essentialiter convenit Deo, & consequenter non potest